

його створюють: лінії, птрихи й плями на поверхні основи. А аркуш паперу, що завжди приймає участь в створенні образу, засвідчує під малюнком, що зображення створене на двомірній площині. Тому визначальним фактором для успішного виконання начерків та замальовок є вміння студента дотримуватися балансу між площиною аркуша й обсягом зображення, вміння дбайливо ставитися до поверхні основи.

Перспективи подальших досліджень. Проблема навчання студентів умінню вміло й широко використовувати графічні матеріали залишається актуальною й вимагає подальшого розгляду. Одним зі шляхів подальшої роботи може бути продовження вивчення даної теми з розробкою наочного ілюстративного матеріалу.

Список використаних джерел

1. Барц А. О. Рисунок в средней художественной школе. / Александр Осипович Барц – М.: Изд-во Академии Художеств СССР, 1963.
2. Беда Г. В. Основы изобразительной грамоты. / Георгий Васильевич Беда. – М., Просвещение, 1981. – 239 с.; ил.
3. Дворник Ю. В. Методичні рекомендації з ведення занять начерком для студентів 1–4 курсів / Ю. В. Дворник. – Львів.: ЛДПЦДМ, 1993.
4. Додсан Б. Ключи к искусству рисунка / (пер. с англ.). – Мн.: ООО «Попурри», 2000. – 224 с.; ил.
5. Кириченко М. А. Основы образотворческой грамоты: [навч. посіб.] / М. А. Кириченко, І. М. Кириченко. – К.: Вища шк., 2002. – 190 с.
6. Кузин В. С. Рисунок. наброски и зарисовки: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / В. С. Кузин. – М., Издательский центр «Академия», 2004. – 232 с.
7. Ли Н. Рисунок. Основы учебного академического рисунка / Николай Ли. – М.: Эксмо, 2006. – 480 с.
8. Лушников Б. В. Рисунок. Изобразительно-выразительные средства: [учеб. пос.] / Б. В. Лушников, В. В. Перцов. – М.: Владос, 2006. – 240 с.
9. Маслов Н. Я. Пленэр: практика по изобразительному искусству / Н. Я. Маслов – М.: Просвещение, 1984. – 112 с.; ил.
10. Медведев Л. Г. Формирование графического художественного образа на занятиях по рисунку / Л. Г. Медведев. – М.: Просвещение, 1986. – 159 с.; ил.
11. Основы рисования / [под ред. Г. Альберта, Р. Вульф]; [пер. с англ.]. – Мн.: ООО «Попурри», 2001. – 128 с.; ил.
12. Ростовцев Н. Н. Академический рисунок / Николай Николаевич Ростовцев. – М.: Просвещение, 1973. – 303 с.; ил.
13. Симонде Дж. Вы можете делать наброски / Дж. Симонде; [пер. с англ.]. – М.: ООО «Издательство Астрель», 2002. – 96 с.; ил.
14. Учебный рисунок / [под ред. В. А. Королева]. – М.: Изобраз. искусство, 1981. – 223 с.
15. Шорохов Е. В. Композиция / Евгений Васильевич Шорохов. – М.: Просвещение, 1986. – 207 с.

Ейвас Л.Ф.

**Криворізький державний
педагогічний університет**

“ОСНОВИ ЕТНОДИЗАЙНУ” В СТРУКТУРІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 6.020200. ДИЗАЙН

Анотація. У статті розкривається зміст і цілі програми навчального курсу “Основи етнодизайну” для студентів спеціальності 6.020200. Дизайн мистецького факультету педагогічного університету.

Ключові слова: організація навчального процесу, етнодизайн, кредитно-модульна система навчання, етичні прототипи прикладної творчості.

Аннотация. Эйвас Л.Ф. В статье раскрывается содержание и цели программы обучающего курса «Основы этнодизайна» для студентов специальности 6.020200. Дизайн.

Ключевые слова: организация учебного процесса, этнодизайн, кредитно-модульная система обучения, этнические прототипы прикладного творчества.]

Annotation. In article the maintenance and the purposes of the program of a training course of "an ethnodesign Basis" for students of a speciality 6.020200 reveals. Design.

Keywords: the organisation of educational process, ethnodesign, credit-modular system of training, ethnic prototypes of applied creativity.

Постановка проблеми. Матеріальна художня культура народу є тією спадщиною, яку неможливо переоцінити. Вона вбирає у себе і багатівіковий історичний досвід суспільства у царині декоративно-прикладної творчості, на яку потрібно орієнтуватися в процесі підготовки сучасних дизайнерів.

Етнічна самосвідомість особистості визначається як усвідомлення людиною своєї належності до певної етнічної спільності, яка згодом трансформується у самосвідомість національну. Етнічний дизайн - як процес проектування та створення виробів (для можливого промислового тиражування) з елементами ознаки етнічної культури народу, сприяє відродженню національної самосвідомості за умови наявності кваліфікованих фахівців у галузі, що «балансує» між технікою (проектна підготовка, розрахунки, промислове виробництво) та мистецтвом (вивчення природних аналогів та артефактів, ручне створення дизайн-проекту від ескізів до кінцевого мистецького продукту в матеріалі).

Метою даної роботи є визначення предмету, змісту і завдань навчального курсу "Основы этнодизайну" в структурі підготовки студентів спеціальності 6.020200.Дизайн.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблеми дослідження освіти на засадах національних цінностей присвячені науковій праці філософів, мистецтвознавців і педагогів М.Костомарова, М.А.Бердяєва, М.П.Драгоманова, В.В.Соловйова, В.П.Москальця. Вплив народного мистецтва на розвиток особистості є предметом досліджень вітчизняних вчених І.А.Зязюла, О.П.Рудницької, О.С.Данченка, Л.М.Масол, С.А.Ничкало, Г.І.Веселовської, М.П.Тименка, П.В.Лосюка та ін. Зв'язок народного мистецтва та дизайну розглядають молоді дослідники, такі як Л.А.Корницька (аспірантка Інституту педагогічної освіти АПН України), В.С.Петров (ст. викл. Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка), О.О.Черних (ст. викл. Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка), А.А.Марченко (аспірантка Інституту мистецтв НПУ ім. М.П.Драгоманова) та ін.

Результати дослідження. Сучасними теоретиками сам термін *промислове мистецтво або дизайн* (від англ. «design» - задум, проєкт) – трактується як «творча діяльність, метою якої є формування гармонійної предметної сфери» [3, с.23]. Специфічною і основоположною рисою дизайну є єдність утилітарних (користь, функціональність, зручність використання,

конструктивність) та естетичних (краса, художня образність, виразність) принципів.

Класичний дизайн зародився як явище з народної і ремісничої художньо-прикладної творчості та машинного промислового виробництва XIX-XX ст., з дій, що випереджували власне масове виробництво промислової продукції, тобто, з її проектування. Дизайн передбачає комплексний підхід у вирішенні утилітарних споживацьких потреб, у поєднанні із завданнями виробничо-економічних умов та необхідністю забезпечення комерційного успіху кінцевого продукту. Нині поняття «дизайн» розгалужується на промисловий дизайн, дизайн середовища, графічний дизайн, web-дизайн, ландшафтний дизайн, стайлинг-дизайн, етнічний дизайн, дизайн одягу тощо.

Існують певні думки щодо видових розгалужень дизайну як такого. Деякі дослідники вважають, що етнодизайн – це діяльність, яку можна приписувати до народного прикладного мистецтва, ремісничої творчості. Тому така діяльність викликана, скоріше, схильністю до «прикрашання», аніж цілеспрямованим створенням дизайн-продукту (із усім циклом – від ідеї, через дослідження користувачького попиту і проектування – до готового продукту), і не може розглядатися як підвид дизайну, оскільки розмиває саме поняття дизайну (можна вважати будь-яку людину дизайнером). Інші, навпаки, вважають етнодизайн не тільки повноцінною, але й базовою галуззю дизайну, головним завданням якої є не реконструкція конкретного національного колориту, а гармонічне включення досвіду традиційних культур у сучасність без втрати своєї специфіки; використання екзотичних предметів декору, нетрадиційних оздоблювальних матеріалів та нестандартних естетичних рішень задля надання сучасним речам (середовищу) виразності і художньої привабливості «арт-об'єкта». Етнодизайн максимально демократичний, гнучкий і відкритий. Він не визнає чітко та догматично окреслених стилістичних меж, беручи за основу етнічну екзотику, незвичайність, навіть, епатаж.

Навчальний курс «Основи етнодизайну» є однією з базових дисциплін циклу фундаментальної професійної та практичної підготовки бакалаврів за спеціальністю 6.020200 «Дизайн». Вивчення народного декоративно-прикладного мистецтва як першооснови етнодизайну є основоположним для правильного розуміння еволюції формоутворення і принципів етнічної декоративної стилістики, є відправною точкою у подальшому опануванні засад дизайнерської діяльності.

Методологічною базою курсу «Основи етнодизайну» є вивчення історичних світових та національних тенденцій мистецтва створення художніх виробів утилітарного призначення задля їх відродження у творчості сучасних дизайнерів; засвоєння понять та категорій формоутворення, кольорознавства, композиції у поєднанні з оволодінням основ художньої обробки матеріалів. Проблемним питанням курсу є збереження етнічних тра-

дицій народного національного мистецтва з подальшою авторською інтерпретацією їх у сучасні дизайнерські твори.

Мета курсу "Основи етнодизайну" - глибоке вивчення народних витоків дизайну, що сприятиме формуванню асоціативного дизайнера мислення студентів на основі знань про художню матеріальну культуру суспільства; оволодіння знаннями про формування виробів утилітарного призначення та їх декорування; дослідження витворів народного декоративно-прикладного мистецтва як певної матеріальної художньо-культурної структури, здатної впливати на естетичні почуття.

Нижче наведена програма навчального курсу «Основи етнодизайну» (табл. 1.1).

Табл. 1.1

Програма курсу "Основи етнодизайну"

Тема	Кількість годин відведених на:			
	Лекції	Лаб. заняття	Сам. роботу	Інд. роботу
Змістовий модуль 1. Орнаментальне формування (4 сем.)				
<i>Тема 1.</i> Орнамент – як частина етнічної матеріальної культури суспільства. Види етнічних орнаментальних форм. Класифікація орнаментів. Закони і правила орнаментальної композиції. Виразні засоби. Структурна основа орнаментальної композиції. Стилзація та трансформація природних форм у орнаментальні зображення.	2	6	10	-
<i>Тема 2.</i> Створення орнаментальних композицій. Ідейно-емоційна складова у художньому змісті орнаментальних форм: зображувальні орнаментальні мотиви, незображувальні орнаментальні мотиви. Поняття рапорту в орнаментальних композиціях.	2	8	4	-
<i>Тема 3.</i> Виконання дизайн-проекту ужиткового виробу за мотивами етнічної орнаментики народів світу. Вивчення джерела творчості та збір матеріалу. Формування ідеї проекту. Поетапність ескізування. Виконання дизайн-проекту: а) проект в матеріалі; б) анотація – 2–3 сторінки.	2	12	12	-
Усього годин:	6	26	26	-
Змістовий модуль II. Розпис текстилю в етнодизайні (5 сем.)				
<i>Тема 1.</i> Композиційні основи декорування текстилю. Монокомпозиція: загальні принципи побудови. Побудова текстильної монокомпозиції за рослинними мотивами та мотивами складної форми.	4	6	6	-
<i>Тема 2.</i> Основи розпису: вільний розпис, бандан, декоративні ефекти. Вільний розпис. Батик в техніці «бандан»: зв'язування, складання, прошивання. Декоративні ефекти в розписі текстилю.	-	8	4	-
<i>Тема 3.</i> Основи розпису: гарячий батик. Кракле. Простий гарячий батик. Гарячий батик у декілька перекриттів.	-	6	4	18
<i>Тема 4.</i> Основи розпису: холодний батик. Вивчення техніки. Проектування та виконання в матеріалі інтер'єрного виробу за мотивами китайських та японських розписів по шовку.	-	12	6	-

Усього годин:	4	32	20	18
Змістовий модуль III. Традиції слов'янського узорного ткацтва в етнодизайні (6 сем.)				
Тема 1. Історичний огляд розвитку народного ткацтва на слов'янських територіях. Технологічні та образотворчі за-сади народного ткацтва. Композиція у народному орнамен-ті. Форма і зміст орнаментальних мотивів. Комплекс обла-днання, пристосування та матеріалів в ручному узорному ткацтві. Створення дизайну-проекту ужиткового виробу за мотивами виробів традиційного ткацтва Західної України.	4	4	8	16
Тема 2. Основи ручного узорного ткацтва. Опанування прийомми ручного ткацтва. Виконання навчальних вправ з перебірного та закладного ткацтва.	-	20	8	-
Тема 3. Навчальне копіювання тканого ужиткового виробу з орнаментикою геометричного або рослинного характеру (орієнтуватися на українські традиційні осередки народно-го ткацтва) та виконання фрагменту виробу в матеріалі.	-	20	4	-
Усього годин:	4	44	20	16
Змістовий модуль IV. Основи гобеленарства (7 сем.)				
Тема 1. Основи гобеленарства та використання художніх традицій в сучасному дизайні текстилю. Стильовий роз-виток гобеленарства в історичному аспекті. Матеріали, інструменти і пристосування. Прийоми ткання декоратив-них виробів у гобеленовій техніці. Використання засобів композиційної виразності у гобеленарстві. Застосування «гребінкової» техніки майстрами с.Решетилівка як україн-ського різновиду гобеленової техніки.	4	6	6	-
Тема 2. Вивчення технік ручного художнього килимарст-ва. Способи утворення килимових переплетінь: «на пряму нитку», «на косу нитку», «на спільну нитку». Вивчення основ фактурного та ворсового ручного килимарства. Гребінкова техніка («кругляння»).	-	20	8	-
Тема 3. Принципи організації творчого процесу в гобеле-нарстві. Сучасні форми декоративного текстильного тво-ру. Типи розміщення гобеленів у інтер'єрах. Виконання копії фрагменту гобелена в матеріалі за аналогом (гобелен відомого майстра минулого або сучасності).	-	24	6	34
Усього годин:	4	50	20	34
Разом:	18	152	86	68

Завдання курсу визначаються як такі:

- формування знань з історії розвитку народних ремесел як першо-основи декоративно-прикладного мистецтва та дизайну;
- вивчення добутоків національних етнічних ремесел та трактовка їх у дизайнерській творчості;
- надання базових знань методології дизайнерської творчості;
- опанування художніми, конструкторськими та технологічними прийомми в галузі етнодизайну.

- актуалізація знань закономірностей і принципів композиційного формоутворення;
- розвиток умінь синтезувати теоретичні знання у подальшій практичній роботі.

Курс “Основи етнодизайну” складається з теоретичних та практичних занять. Теоретична частина курсу знайомить студентів з історією декоративно-прикладного мистецтва народів світу: від стародавніх часів – до сучасних художніх тенденцій; з загальними і локальними особливостями українського дизайну, який базується на етнічних художніх традиціях та автентичних прийомах обробки матеріалів. На практичних заняттях студенти виконують ескізи замальовки на базі першоджерел етнічної творчості; створюють авторські проекти, та виконують їх в матеріалі; готують реферати за темами, винесеними на самостійне опрацювання.

Після вивчення курсу “Основи етнодизайну” студент повинен знати:

- зміст предмету “Основи етнодизайну”, історію розвитку народного прикладного мистецтва, художньо-стильові особливості етнічних ремесел;
- принципи створення дизайнерських виробів в етнічному стильовому аспекті;
- основні критерії формоутворення;
- принципи художньо- образної трансформації зображень;
- умови поєднання форми і змісту дизайнерського твору;
- основні положення взаємодії кольорів, форми, фактур і текстур;
- закономірності графічної мови у проектному вираженні форми;
- основні етапи проєктування авторського твору на основі базової форми;
- методику вивчення першоджерел творчості (аналогів);
- технологію обробки матеріалів.

Висновки. Структурування курсу “Основи етнодизайну” розраховане на можливість одержання стійкого ефективного освітнього результату студентами, які навчаються за спеціальністю 6.020200.Дизайн., забезпечує подальше використання набутих знань у створенні курсових, дипломних робіт та виставковій і конкурсній діяльності майбутніх фахівців-дизайнерів.

Список використаних джерел

1. Михайлов С. *Основи дизайну* / С. Михайлов, Л. Кузєва. - М., 2002. - 240 с.
2. *Основи викладання мистецьких дисциплін: [навч. посібник] / [за заг. Ред. О.П.Рудницької]. - К.: АТЗТ «Експрес-об'ява», 2000.*
3. Пономарьова Г.Ф., Агієнко Т.А. *Дизайн та освіта: проблеми і перспективи творчого діалогу* / Проблеми інженерно-педагогічної освіти: Збірник наук. Праць – Харків, УІПА, 2006.-300с.
4. *Проблеми образного мислення и дизайна.* Тр. ВНИИТЭ. – М., 1978.
5. Рудницька О.П. *Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посіб./О.П.Рудницька.-Тернопіль: Навчально-наукова книга – Богдан, 2005. – 360с.*
6. Розенсон И.А. *Основы теории дизайна: Учебник для вузов.* Инна Александровна Розенсон. – СПб.: Питер, 2006.-219 с.
7. Селевко Г.К. *Современные образовательные технологии: Учебное пособие./Г.К. Селевко.-М.: Народное образование, 1998.-256 с.*